

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«"Ζούμε Αρμονικά Μαζί – Σπάμε τη Σιωπή": Ρυθμίσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας και του εκφοβισμού στα σχολεία και άλλες διατάξεις»

I. Γενικές παρατηρήσεις

Το φερόμενο προς συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο έχει ως κύριο σκοπό την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στη βάση της ενίσχυσης των σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας. Παραλλήλως, ρυθμίζει επιμέρους ζητήματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων. Το νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε μετά την επεξεργασία του από τη Διαικτική Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων, διαρθρώνεται σε τέσσερα (4) Μέρη και αποτελείται από σαράντα τέσσερα (44) άρθρα.

Το Μέρος Α' (άρθρα 1 και 2) καθορίζει τον σκοπό (άρθρο 1) και το αντικείμενο (άρθρο 2) του Μέρους Β' και των επιμέρους κεφαλαίων του Μέρους Γ' του νομοσχεδίου.

Το Μέρος Β' (άρθρα 3 έως 16) έχει ως αντικείμενο την πρόληψη και την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Με το άρθρο 3 καθορίζεται αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων να αναπτύσσει δράσεις και προγράμματα για την πρόληψη και αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας και του εκφοβισμού, έννοιες που

2

προσδιορίζονται στο άρθρο 4. Οι εν λόγω δράσεις εξειδικεύονται ενδεικτικά στο άρθρο 5. Με το άρθρο 6 ορίζεται η διαμόρφωση και λειτουργία ειδικής ψηφιακής πλατφόρμας στην οποία γονείς και μαθητές μπορούν να υποβάλουν αναφορές. Τα άρθρα 7 και 8 καθορίζουν τα αρμόδια όργανα εξέτασης των αναφορών και περιστατικών ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού, σε επίπεδο σχολικής μονάδας (άρθρο 7) και σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης (άρθρο 8). Οι οικείες αρμοδιότητες εξειδικεύονται στο άρθρο 9, για τους υπευθύνους σε επίπεδο σχολικής ομάδας, και στο άρθρο 10, για τις ομάδες δράσης που συνιστώνται σε επίπεδο διεύθυνσης εκπαίδευσης. Το άρθρο 11 εξειδικεύει τις δράσεις του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής και του Ινστιτούτου Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος» μέσω της λειτουργίας της ψηφιακής πλατφόρμας, και το άρθρο 12 ορίζει τα στοιχεία της επώνυμης ή, κατά περίπτωση, ανώνυμης αναφοράς. Με το άρθρο 13 συνιστάται επιστημονική επιτροπή για την κεντρική επιμέλεια και επιστημονική αξιοποίηση των αναφορών. Το άρθρο 14 καθορίζει τη διαδικασία καταχώρισης των αναφορών και ενημέρωσης των αρμόδιων οργάνων. Τέλος, τα άρθρα 15 και 16 περιέχουν εξουσιοδοτικές και μεταβατικές διατάξεις, αντιστοίχως.

Το Μέρος Γ' (άρθρα 17 έως 43) ρυθμίζει επιμέρους ζητήματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, και περιλαμβάνει τρία (3) Κεφάλαια.

Με το Κεφάλαιο Α' (άρθρα 17 έως 21) συνιστώνται στην Ακαδημία Αθηνών το Κέντρο Διαστημικής Έρευνας και Τεχνολογίας (άρθρο 17), το Κέντρο Έρευνας και Εκπαίδευσης στη Δημόσια Υγεία (άρθρο 18), καθώς και το Κέντρο Έρευνας Φυσικών Καταστροφών και Διαχείρισης Κρίσεων (άρθρο 19). Περαιτέρω, καθορίζονται τα μέσα πραγματοποίησης των σκοπών προώθησης της επιστημονικής έρευνας στους τομείς της επιστήμης του διαστήματος, της υγείας και της πρόληψης ασθενειών, καθώς και των φυσικών καταστροφών, αντίστοιχα, και θεσπίζονται διατάξεις για το ερευνητικό προσωπικό και τον εσωτερικό κανονισμό των ανωτέρω ερευνητικών κέντρων (άρθρα 20 και 21).

Με το Κεφάλαιο Β' (άρθρα 22 έως 27) θεσπίζονται διατάξεις για την αξιολόγηση του έργου των διευθυντών, υποδιευθυντών και εκπαιδευτών των Δημόσιων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης, με προσθήκη ρυθμίσεων, προς εξειδίκευση όσων ορίζονται στο άρθρο 30 του ν. 4763/2020. Ειδικότερα: η αξιολόγηση ορίζεται ως υπηρεσιακό καθήκον, αφορά την υπηρεσιακή, εκπαιδευτική και υποστηρικτική ικανότητα των αξιολογούμενων, διεξάγεται ηλεκτρονικά μέσω ψηφιακής πλατφόρμας και πραγματοποιείται από

ειδικώς καθορισμένα όργανα, βάσει των αρχών της αμεροληψίας και της διαφάνειας (άρθρο 22), θεσπίζεται πλαίσιο για τον σχεδιασμό της δράσης των Διευθυντών και των Υποδιευθυντών των Ινστιτούτων και τον προγραμματισμό του έργου τους (άρθρο 23), για την αξιολόγηση του οποίου καθορίζεται κλίμακα πέντε βαθμών στα πεδία προώθησης του σκοπού των Ι.Ε.Κ., ποιότητας των παρεχόμενων από αυτά υπηρεσιών και υπηρεσιακής συνέπειας και επάρκειας, καθώς και ειδικότερα, ενδεικτικώς απαριθμούμενα, κριτήρια αξιολόγησης κάθε πεδίου ως προς τους Διευθυντές και τους Υποδιευθυντές (άρθρο 24), η περιοδικότητα, τα όργανα και η διαδικασία αξιολόγησης, καθώς και η δυνατότητα υποβολής ενστάσεων από τους αξιολογούμενους (άρθρο 25), ρυθμίζεται η αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτών επαγγελματικής κατάρτισης των δημόσιων Ι.Ε.Κ. (άρθρο 26) και θεσπίζονται εξουσιοδοτικές διατάξεις σχετικά με την εφαρμογή των ρυθμίσεων του παρόντος Κεφαλαίου (άρθρο 27).

Το Κεφάλαιο Γ' (άρθρα 28 έως 43) περιέχει λοιπές ρυθμίσεις. Με τα άρθρα 28 και 29 επέρχονται τροποποιήσεις σε θέματα οργάνωσης προγραμμάτων σπουδών (άρθρο 28) και προσωπικού (άρθρο 29) των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Το άρθρο 30 περιέχει ρυθμίσεις για τους Ειδικούς Λογαριασμούς Κονδυλίων Έρευνας των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, και το άρθρο 31, για το μεταβατικό καθεστώς των υπηρετούντων λεκτόρων. Το άρθρο 32 ρυθμίζει την παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια, ως τυπικό προσόν για την πλήρωση κενών θέσεων εκπαιδευτικών και μελών Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (άρθρο 32). Με τις λοιπές διατάξεις του Κεφαλαίου Γ' τροποποιούνται διατάξεις για τα κωλύματα και ασυμβίβαστα συμμετοχής στο Ανώτατο Συμβούλιο ή το Συμβούλιο Αξιολόγησης και Πιστοποίησης της Εθνικής Αρχής Ανώτατης Εκπαίδευσης (άρθρο 33), καθώς και για την ακαδημαϊκή ταυτότητα (άρθρο 34), παρατείνονται ατομικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου για την καθαριότητα των πανεπιστημίων (άρθρο 35), θεσπίζονται τροποποιήσεις για το καθεστώς απασχόλησης και αμοιβής του Προέδρου και του Αντιπροέδρου του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., τις περιπτώσεις δέσμευσης των Α.Ε.Ι. και των δημόσιων ερευνητικών κέντρων από το Εθνικό Μητρώο Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης και το Εθνικό Μητρώο Τύπων Τίτλων Σπουδών Αναγνωρισμένων Ιδρυμάτων της αλλοδαπής, καθώς και για τη σύνθεση της Ειδικής Επιτροπής Επανεξέτασης του Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π. (άρθρο 36), τίθενται μεταβατικές διατάξεις για τη συγχώνευση των Ανώτατων Εκκλησιαστικών Ακαδημιών (άρθρο 37), ρυθμίζονται θέματα αποζημίωσης εκπαιδευτικών που συμμετέχουν στις εξεταστικές διαδικασίες για την

εισαγωγή μαθητών στα Εκκλησιαστικά Σχολεία και ιεροσπουδαστών στις Σχολές Μαθητείας Υποψήφιων Κληρικών (άρθρο 38), θεσπίζεται η δυνατότητα και το πλαίσιο λειτουργίας ιδιωτικής Επαγγελματικής Σχολής Κατάρτισης ή ιδιωτικού Ι.Ε.Κ. στη Ριζάρειο Χειροτεχνική Σχολή (άρθρο 39), τροποποιούνται ρυθμίσεις για την παροχή υπηρεσιών από εκπαιδευτικούς και δημοσίους υπαλλήλους στο Ινστιτούτο εκπαιδευτικής Πολιτικής, με αναφορά στο Εθνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας Ελλάδα 2.0 (άρθρο 40), για τους φορείς και τα όργανα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (άρθρο 41), καθώς και για τη στελέχωση των Πρότυπων και των Πειραματικών Σχολείων (άρθρο 42), και θεσπίζονται διατάξεις για την τακτοποίηση οικονομικών ζητημάτων σχετικά με την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο εξωτερικό (άρθρο 43).

Τέλος, στο Μέρος Δ΄ (άρθρο 44) ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 4

Στην περ. δ΄ ορίζεται μία από τις περιπτώσεις που, κατά την έννοια του παρόντος, συνιστά ενδοσχολική βία και εκφοβισμό, ως εξής: «η παρεμπόδιση της ομαλής διεξαγωγής των μαθημάτων και ο βίαιος αποκλεισμός μαθητών είτε από την εκπαιδευτική διαδικασία είτε από τη συμμετοχή τους στην καθημερινή σχολική ζωή, καθώς και ο εν γένει κοινωνικός αποκλεισμός, οι απειλές και η ψυχολογική βία στις επαφές των μαθητών με τους συμμαθητές τους». Παρατηρείται, ότι ο βίαιος αποκλεισμός των μαθητών από την εκπαιδευτική διαδικασία και από τη συμμετοχή τους στην καθημερινή σχολική ζωή μπορεί να έχει ως συνέπεια την παρεμπόδιση της ομαλής διεξαγωγής των μαθημάτων. Επομένως η φράση «η παρεμπόδιση της ομαλής διεξαγωγής των μαθημάτων και», θα ήταν, ενδεχομένως, ενδεδειγμένο να διαγραφεί από την ανωτέρω ρύθμιση, ως πλεοναστική και ικανή να δημιουργήσει ερμηνευτικά προβλήματα. Σε κάθε περίπτωση, κατά τα γενικώς ισχύοντα, οι εν θέματι διατάξεις, εφόσον εξυπηρετούν την πραγμάτωση του δικαιώματος στην εκπαίδευση, το οποίο αποτελεί και συνταγματικό καθήκον του κράτους (άρθρο 16 παρ. 2 και 4 Συντ.), καθώς και την προστασία της αξιοπρέπειας και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας όσων μετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία και τη σχολική ζωή, πρέπει να εφαρμόζονται τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας.

2. Επί του άρθρου 13

Στο πρώτο εδάφιο του εν λόγω άρθρου («Στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων συνιστάται επταμελής άμισθη επιστημονική επιτροπή, η οποία έχει την ευθύνη για την ανάπτυξη, την εποπτεία, την επιμέλεια και την επιστημονική αξιοποίηση των αναφορών που καταγράφονται στην ψηφιακή πλατφόρμα του άρθρου 11, τη συναγωγή συμπερασμάτων, τη σύνταξη πορισμάτων και την ανάπτυξη επιστημονικών πρωτοκόλλων που ακολουθούνται και διευκολύνουν τον χειρισμό των σχετικών υποθέσεων»), το νοούμενο με τη φράση «η οποία έχει την ευθύνη για την ανάπτυξη, την εποπτεία, την επιμέλεια (...) των αναφορών» δεν είναι σαφές. Ενδεχομένως, νοείται μόνον η επιστημονική αξιολόγηση και αξιοποίηση των αναφορών.

Στο δεύτερο εδάφιο του εν λόγω άρθρου, περ. γ) αναφέρεται ότι «[η] επιστημονική επιτροπή αποτελείται από: (...) και γ) δύο προσωπικότητες με εμπειρία σε ζητήματα πρόληψης και αντιμετώπισης βίας και εκφοβισμού». Σημειώνεται ότι με τον όρο εμπειρία νοείται μεμονωμένο προσωπικό βίωμα που καταγράφεται ως σημαντικό για ορισμένο λόγο. Ορθό θα ήταν να χρησιμοποιηθεί, εν προκειμένω, ο όρος «πείρα», ο οποίος αποδίδει γνώση που έχει αποκτηθεί από πλείονες, σε αυτή την περίπτωση, ομοειδείς εμπειρίες.

3. Επί του άρθρου 14

Κατά το άρθρο 14 οι αναφορές περιστατικών ενδοσχολικής βίας και εκφοβισμού που καταχωρίζονται στην ειδική πλατφόρμα «τηρούνται για χρονικό διάστημα μέχρι είκοσι πέντε (25) έτη». Η εν λόγω διάταξη επιτρέπει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (τόσο όσων έχουν υποβάλει τις οικείες αναφορές όσο και όσων αναφέρονται σε αυτές) για ιδιαίτερα μακρό χρονικό διάστημα, ανεξαρτήτως της συνδρομής αποχρώντος λόγου, ενώ δεν ορίζονται ειδικότερα κριτήρια για τον καθορισμό του χρόνου διατήρησης των δεδομένων.

4. Επί των άρθρων 24 και 25

Με το άρθρο 24 προστίθεται άρθρο 31Γ στον ν. 4763/2020, με το οποίο θεσπίζεται, μεταξύ άλλων, κλίμακα για την αξιολόγηση του έργου των Διευθυντών και των Υποδιευθυντών των Ι.Ε.Κ., με χαρακτηρισμούς «εξαιρετικό», «πολύ καλό», «ικανοποιητικό», «μέτριο» και «ακατάλληλο». Στην παρ. 3 του νέου άρθρου απαιτείται να είναι ειδικά αιτιολογημένη μόνο η κρίση για τον χαρακτηρισμό του έργου του αξιολογούμενου ως «εξαιρετικού» και ως «ακατάλληλου». Στη συγκεκριμένη διάταξη δεν υπάρχει αντίστοιχη μνεία, περί ειδικής αιτιολόγησης, για τους λοιπούς χαρακτηρισμούς. Όμως, σύμφωνα

με την παρ. 5 του νέου άρθρου 31Δ του ν. 4763/2020, το οποίο προστίθεται στον εν λόγω νόμο με το άρθρο 25 του νομοσχεδίου, κάθε έκθεση αξιολόγησης «περιλαμβάνει την τεκμηριωμένη αποτίμηση του έργου του αξιολογούμενου, καθώς και ειδική αιτιολόγηση της αξιολογικής κρίσης». Σε κάθε περίπτωση, οι σχετικές κρίσεις πρέπει να διατυπώνονται σύμφωνα με τις αρχές της αμεροληψίας και της διαφάνειας, που διέπουν την αξιολόγηση ως υπηρεσιακό καθήκον, σύμφωνα με το νέο άρθρο 31Α παρ. 1 β' και παρ. 2 του ν. 4763/2020 (βλ. άρθρο 22 του παρόντος νομοσχεδίου). Βάσει όσων αναφέρθηκαν, θα ήταν, ενδεχομένως, ενδεδειγμένο, για λόγους σαφήνειας, στο τέλος της παρ. 3 του νέου άρθρου 31Γ, να προστεθεί το εξής εδάφιο: «Σε κάθε περίπτωση, όλες οι αξιολογικές κρίσεις πρέπει να είναι ειδικά τεκμηριωμένες».

Στο πρώτο εδάφιο της παρ. 6 του νέου άρθρου 31Δ του ν. 4763/2020 ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής: «Οι αξιολογούμενοι έχουν δικαίωμα να ασκήσουν ένσταση (...)». Θα μπορούσε, η λέξη «ασκήσουν» να αντικατασταθεί από τη λέξη «υποβάλουν». Ομοίως, στις περ. α' και β' της ίδιας παραγράφου, η λέξη «ασκούν», που αναφέρεται δύο φορές, θα μπορούσε, κατά τα ανωτέρω, να αντικατασταθεί από τη λέξη «υποβάλλουν».

Παρατηρείται, τέλος, ότι στο νομοσχέδιο γίνεται χρήση του όρου «αξιολογούμενου», αντί του ορθού «αξιολογούμενου», καθώς και του αντίστοιχου τύπου στον πληθυντικό αριθμό («αξιολογούμενων» αντί «αξιολογούμενων»). Πρέπει, επομένως, να γίνουν οι σχετικές διορθώσεις, δεδομένου ότι πρόκειται περί Επιθέτου, που επέχει θέση Ουσιαστικού, και ο τόνος να καταβιβασθεί στην Παραλήγουσα.

5. Επί του άρθρου 26

Με το παρόν προστίθεται άρθρο 31Ε στον ν. 4763/2020. Στην περ. αβ' της παρ. 3 του νέου άρθρου, ως κριτήριο αξιολόγησης αναφέρεται η «ετοιμότητα» ως προς το γνωστικό αντικείμενο κατάρτισης. Θα ήταν ενδεχομένως, ενδεδειγμένο, η λέξη «ετοιμότητα» να αντικατασταθεί από τη λέξη «επάρκεια», εφόσον βούληση του νομοθέτη είναι η ανάγκη ο εκπαιδευτής να είναι

επαρκώς προετοιμασμένος γνώστης του αντικειμένου της κατάρτισης, ώστε να ανταποκρίνεται προσηκόντως στις σχετικές διδακτικές ανάγκες.

Αθήνα, 7 Μαρτίου 2023

Οι εισηγητές
Νικόλαος Παπασπύρου
Αναπληρωτής Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Αθηνών
Νικόλαος Παπαχρήστος
Επιστημονικοί Συνεργάτες

Ο προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής
του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Α΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αντώνης Παντελής
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής
Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών